

– BESZÁMOLÓ –

II. JOG ÉS IRODALOM SZIMPÓZIUM

Mint emlékeztet az első „Jog és irodalom” szimpózium két évvel ezelőtt, 2006. május 12-én került megrendezésre a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Jog- és Államtudományi Karán. A korábbihoz képest a résztvevők létszámát tekintve némileg szűkebb körben sikerült összeülnie a téma iránt érdeklődő kutatóknak 2008. október 17–18-án, ez alkalommal Síkfőkúton, a Debreceni Egyetem üdülőjében.

A tudományos ülés október 17-i, délutáni ülőszakán három előadás hangzott el Hörcher Ferenc¹ elnöklete alatt.

Elsőként Horváth Attila² világította meg Mikszáth Kálmán *Különös házasság* című regényének történeti háttérét és sajátos hatástörténetét. Ezt követően Könczöl Miklós³ elemezte Hésziodosz *Az istenek születése* című művében a sűrített időkezelés problémáját, illetve, hogy az osztoszkodás és csalás, az emberek és istenek szétválása és szerkezeti egymáshoz rendelése, valamint a politikai közösség és a jog hogyan születik meg ugyanazon pillanatban az antik mítoszban. Végezetül Falusi Márton⁴ előadásában azt mutatta be, hogy az irodalom és a jog milyen szerepet játszott a reformkortól napjainkig a nemzeti identitást meghatározó „nagy narratíva” – a Robert Cover-i értelemben vett *nomos* – alakításában.

¹ Egyetemi docens, PPKE BTK, Esztétika Tanszék.

² Egyetemi docens, PPKE JÁK, Jogtörténeti Tanszék.

³ Egyetemi tanársegéd, PPKE JÁK, Jogbölcseleti Tanszék.

⁴ Hitel folyóirat szerkesztőségi tagja, PhD-hallgató, PPKE JÁK, Jogbölcseleti Tanszék.

Ez utóbbi előadás témafelvetése nyomán alakult ki egy majd' három órás kötetlen eszmecsere. Ennek konklúziója úgy fogalmazható meg, hogy a jognak és az irodalomnak a nemzeti identitás meghatározásában való reformkori szerves kapcsolódásának felbomlását követően megfigyelhető egymást váltó, s mindig túlzott szerepvállalásuk valójában politikai kultúránk kiegyensúlyozatlan, deformált fejlődésének tünete. Ezt fejezte ki Bibó István *Az eltorzult magyar alkat, zsákutcs magyar történelem* című tanulmányában a „tűlfeszült lényeglátó” (az irodalmár) és a „hamis realista” (a jogász) karakterének szembeállításával.

A szimpózium 18-i, délelőtti ülészakán szintén három tudományos előadásra került sor, Nagy Tamás⁵ levezető elnöki közreműködésével.

Hörcher Ferenc a jogi gondolkodás nyelvfilozófiai fordulatának elméleti feltételeit vizsgálta, középpontba állítva a retorika gyakorlati filozófiai modelljét. Fekete Balázs⁶ Szoltsenyicin *Gulágról* írt könyvének a jogi oktatásba való bevonásában rejlő lehetőségeket bontotta ki, külön figyelmet szentelve a mű jogtörténeti, jogszociológiai, kriminalisztikai és általános jogbölcseleti rétegeinek megvilágítására. H. Szilágyi István⁷ viszont az egy évtizedre visszatekintő tényleges oktatási tapasztalatairól számolt be a Gabriel García Marquez *Egy előre bejelentett gyilkosság története* című regénye köré épülő speciális kollégiumának bemutatása kapcsán.

Az előadások nyomán kialakuló eszmecsereben a résztvevők – az előző ülészak záró diskurzusához kapcsolódva – számba vették a hazai viszonyok között a humaniorák iránti érdeklődés, illetve az azokhoz való hozzáférés csökkenésének tüneteit és valószínű okait. E folyamat mérföldköveit általában a rendszerváltásban (amitől számítható a magyar oktatáspolitikai egyre gyorsuló iramban növekvő kiszámíthatatlansága és fokozódó hektikussága), a kereskedelmi televíziózás bevezetésében (ami egyszerre hozta magával a hagyományos írásbeliségen alapuló műveltség háttérbe szorulását és a tömegkultúra terjedésének minőségi változást jelentő felgyorsulását), a kétszintű érettségi rendszerének bevezetésében (ami súlyos csapást mért a hagyományosan erős magyar középiskolai rendszerre, ami a hazai értelmiség-képzés gerincét alkotta), végül – az utóbbi mozzanatokhoz kapcsolódóan, s részben velük párhuzamosan – az egyetemi felvételi vizsga megszüntetésében (ami felszámolta az egyetemi autonómia látszatának maradványait is) és a bolognai-rendszerű felsőoktatási rendszer bevezetésében (aminek az egyetemi képzés presztízsére és tényleges hozzáférhetőségére gyakorolt katasztrofális hatása még fel sem mérhető e pillanatban a maga teljességében) jelölték meg a résztvevők. Végezetül a résztvevők egyetértettek abban, hogy a nemzeti identitásképzésnek e tradicionálisan döntő jelentőségű két tényezőjének – a jogász és az irodalmi műveltségnek – a jelenleg tapasztalt egyidejű meggyengülése rövid távon is előre vetíti a politikai kultúra további fragmentálódásának, széttzilálódásának és elszegényedésének veszélyét.

A résztvevők ezúton is szeretnék kifejezni köszönetüket Szabó Bélának, a Debreceni Egyetem Állam- és Jogtudományi Kara dékánjának nagylelkű támogatásáért, amely lehetővé tette a szimpózium megrendezését.

ÁBRÓK ILDIKÓ

⁵ Egyetemi docens, SZETE ÁJK, Jogelméleti Tanszék.

⁶ Egyetemi adjunktus, PPKE JÁK, Jogbölcseleti Tanszék.

⁷ Egyetemi docens, PPKE JÁK, Jogbölcseleti Tanszék.